

"Yenileşme etkisi" ve yeni nesil OSB'ler

BUZDAĞININ DİBİ

Rüştü Bozkurt

rustu.bozkurt@dunya.com

Ülkemizde "yeni nesil OSB gündemini" **Er-dal Bahçıvan** ve Güler Sabancı'nın çağrılarından yola çıkarak bir hafta önceki yazıda tartışmaya çalıştım. Yeni nesil OSB'lerin felsefi-siz bakış açısı da diyebilirsiniz- arka planını kavramak için başka bir yurttaşımıza kulak verelim: Daron Acemoğlu, Batı'ya sırt çevirme bağlamında iki önemli hususa dikkat çekiyordu: Birincisi, içinde bulunduğumuz çağda "sürekli yenilenmeyaratılması" ihtiyacı ve yenilenme yaratılmasında bugünkü aşamada Batı ülkeleri Ar-Ge ve teknoloji geliştirmenin öncülüğünü germezen gelinmeyeceğiydi. Ülkemizin Batı'nın teknoloji geliştirmesinden yararlanması için Batı'yla iyi ilişkilerini sürdürmesi, işbirliklerini yaygınlaştırması ve derinleştirilmesi gerekiyordu. İkincisi, kurumsal gelişme için de Batı ilişkilerinin belirleyici rolüydü. Ülkemizin gelişmesini sağlayacak tek yol demokrasiydi. Kurumsal açıdan bakıldığında da sadece Doğu'ya yönelmek demokrasi kurumlarını geliştirmek ve yaşatmak açısından da doğru yol değildi.

Acemoğlu'nun saptamalarının vurguladığı "sürekli yenilenme yaratılması ihtiyacı" yeni nesil OSB'leri tasarlarlarken önemli karar değişkenlerinden biri. OSB'leri tasarlayacak ve yatırımları yapacak olan siyasi irade, bürokrasi, yatırımcı ve sivil inisiyatifler "güçlendiren, sürdüren ve verimlilik yeniliklerinin" birikim yeteneklerini koruma ve geliştirmeye etkilerinin hesaba katmak zorunda. Oluşumlar ayrıntılarıyla bilirlerse, yaratmak istediğimiz sonuca uygun mali-

SÜRDÜREN YENİLİKLER

Bugünün ürünlerinin, dünkülerinin yerini pekiştirmesini sağlayan yeniliklere "sürdüren yenilik" deniyor. Sürdüren yenilikler, ürünün işlevlerini çeşitlendiren ve geliştiren; performansını artıran; kullanma kolaylığı sağlayan yeniliklerdir. Sürdüren yenilikler üretim süreçlerinde, dağıtım sistemlerinde, satış ve satış sonrası hizmetlerde kapsamlı bir farklılaşma yaratmadıkları için istihdam artırıcı ve azaltıcı etkileri sınırlıdır. Sürdüren yenilikler, ürün farklılaştırmasına dayanır; farklılaştırma, endüstriyel ekonomi döneminin önemli rekabet araçlarından biridir. Sürdüren yeniliklerin temel amacı, rakiplerin ataklarını karşılayarak, tüketici nezdinde bir adım önde olmayı güven altına almaktır. Sürdüren yenilikler sadece pazarlama odaklı değildir; kalite güveni kadar mali-

yette de tüketicinin koşullarını gözettir. Talebi uyarması için ürünlerin bir önceki versiyonundan belirli farklılıklar içermesi gerekir. Tüketicinin bu farklılığı bir bakışta anlarsa, ürünü kullanırken farkı kolay hissederse, etkileşim yoluyla satış artırıcı etki sürdürebilir. Sürdüren yenilikler sermaye açığa çıkarmaz; o nedenle yeni yatırımlar için fon yaratıcı etkileri çok güçlü değildir. Var olan üretim alanlarının ömrünü uzatarak güçlendiren ve verimlilik yeniliklerine giden yolda "ara kesit" olma işlevleri nedeniyle "sürdüren yenilikleri" kavramak çok önemlidir. Yeni nesil OSB planlayıcıları, sürdüren yenilik birikimlerini ileriye taşıma koşullarını karar aşamasında ayrıntıda analiz eder; bileşen ve bağlam dengelerini kurarsa bu önemli aracı daha etkin kullanmanın yollarını açar.

yetle ulaşabiliriz; bilmezsek kaynaklarımızı israf ederiz.

Güçlendiren yenilikler

Karmaşık sistemlerde üretilen mal ve hizmetlerin yüksek maliyeti, birbirini izleyen bir dizi yenilikle düşürülür. Ürün ve üretim yöntemlerindeki yenilikler, standartları değiştirir; fiyat-maliyet dengesi kitlelerin erişebileceği düzeylere indirilir. Yenilikler süreçleri yalınlaştırır; yeniliklerin yarattığı etkiyle, sabit maliyetler yüksek olsa da marjinal maliyetler düşer, ölçek ekonomisi fırsatları artar. Ürünlerin ve süreçlerin yalınlaşması, mal ve hizmetlerin ucuzlaması, kitlelerin erişebilirliğinin artması "güçlendiren yenilik etkileriyle" hızlanır.

Üretim süreçlerinde ölçmenin yetkinleşmesi, süreci tıkayabilen ayrıntıların eşanlı saptanabilmesi, verilerin işlenerek bilgiye dönüştürülmesinde eşanlılık gibi yeni olanaklar "öngörme ve önlem almayı" da hızlandırıyor. Keşfedilen ve tanımlanabilen ayrıntılar "öngörme ve önlem alma" alanlarını genişletiyor. Süreçlerin her aşamasında ölçeklenme, süreçleri yavaşlatıcı etkileri giderme fırsatları, Ar-Ge çalışmalarından tasarıma, dönüştürmeden işlem maliyetlerine değer yaratma zincirinin her halkasını etkiliyor. Sürdüren ye-

nilikler, özellikle "platform yapıları" aracılığıyla da kitlelerin erişebileceği fiyatlarla sunulabiliyor.

Güçlendiren yenilikler ilk aşamada "işgücü" açığa çıkarıyor. Orta ve uzun dönemde ise üreticileri, alıcıları, sağlayıcıları ve sahipleri bir araya getiren "platform yapıları"daki "ağ etkisi" ile ürün-hattı yapılarına göre daha hızlı yeni iş alanları yaratıyor. Günümüz teknolojisinde ağ ne kadar genişse arz ve talep arasında o kadar etkin eşleşme sağlanıyor; veri ne kadar zenginse, eşleşmeler de o derecede başarıyla gerçekleşebiliyor. Eğer biz yeni nesil OSB'leri tasarlıyorsak, "güçlendiren yenilik etkilerini" karar değişkeni olarak iş modelimizde özenle analiz etmeliyiz. Gerektiği kadar analiz etmezsek yanlış adımlar atar; kaynak israf eder, gelişmenin hızını ve olumlu etkilerini yavaşlatırız.

Verimlilik yenilikleri

Mal ve hizmet üretiminde her aşamasında önemli olan "verimlilik yenilikleri"dir. Büyük ve köklü yenilikler, ürün geliştirmede, üretim yöntemlerinde, süreç etkinleştirilmesinde, depolama ve dağıtım sistemlerinde, satış ve satış sonrası hizmetlerde maliyet düşürdükleri için "verimlilik yenilikleri" başlangıçta işgücü açığa

çıkarsa da son çözümlemede ciddi miktarda kaynağın serbest bırakılmasını sağlayarak yatırım potansiyelini arttırır.

Sürdüren yenilikler imalat maliyetlerini düşürür. Öncelikle tedarik zincirini etkinleştirilmede rol oynar. Ürün ve üretim metodlarındaki değişme, girdi kombinasyonlarının yeniden kurgulanmasını sağlar. Ayrıca yeraltı ve yerüstü zenginliklerini, fiziki sermaye stokunu, teknoloji ve insan kaynaklarını kullanmada farklılıklar yaratır.

Acemoğlu'nun vurguladığı "sürekli yenilik yaratılması ihtiyacı" verimlilik yeniliklerinde daha geniş alanları kapsar.

Yeni nesil OSB tasarlarlarken

Yeni nesil OSB'leri tasarlarlarken, rekabet edebilir üretim alanlarının keşfi, önceliklerin belirlenmesi, sinerjik kümelenme yapısının 'kararlaştırılması, lojistik elverişlilik analizleri, üretimdeki ileriye ve geriye bağlantıların etkileri analiz edilmelidir. Bu etkiler taşta toprağa sermaye bağlanmasından tutunuz da, çıplak mülkiyet yerine OSB'lerde "üretim-odaklı mülkiyet" yapılandırılmasına kadar derinliğine analiz edilirse gereksiz alanlara sermaye bağlamaktan sakınmış oluruz.

Günümüz koşullarında, güçlendiren ve verimlilik yeniliklerinin sermaye açığa çıkarması, açığa çıkan sermayenin yeni yatırımlara ve sağlıklı büyümeye dönüştürülmesi temel yönetim sorunlarından biridir. "Yeni nesil OSB'ler gereklidir" demek doğrudur; haklılığı olan bir taleptir. Bu haklı talebin dile getirenlerin başka bir sorumluluğu daha vardır: Bugüne kadar talep edilenler ile uygulanlar arasındaki "deneysel mesafeleri" dikkate alarak, talebin hayata taşınmasına ilişkin metodlar gözden geçirilmelidir. Gözden geçirme sorumluluğumuz, özellikle de dijital dönüşümdeki hızları ve esneklikleri dikkate aldığımızda daha da artmaktadır.

Ekonominin bütün aktörlerinin "yeniliklerin sermaye açığa çıkarmasının etkilerini" kapsayıcı bir anlayışla ele alması ve yeni nesil OSB bağlamında yatırım yönetiminde değerlendirmesi gerekir.

Türkiye İmalat PMI aralıkta 54,9'a yükseldi

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) aralıkta 54,9 olarak gerçekleşti

(AA) - **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) aralık ayında 54,9'a yükseldi.

ISO Türkiye ve İstanbul İmalat PMI anketlerinin Aralık 2017 dönemi sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50,0 üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, kasım ayında 52,9 olarak ölçülen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, aralık ayında 54,9'a yükselerek Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarında çok güçlü iyileşme yaşandığını gösterdi.

Endeks uzun dönem ortalamasının belirgin bir şekilde üzerinde ölçülürken, iyileşme eğilimi üst üste onuncu aya taşındı.

Nihai ürün fiyatları enflasyonu önceki aya kıyasla geriledi

Aralık ayında yeni ihracat siparişlerinde Şubat 2011'den beri gözlenen en yüksek artışın gerçekleşmesiyle toplam yeni siparişlerdeki büyüme hızlandı. Yeni siparişlerdeki büyümenin etkisiyle Türk imalat sektörünün üretimi üst üste on birinci ay ve son üç ayın en yüksek düzeyinde olacak şekilde arttı. İstihdamın Mart 2011'den beri gözlenen en yüksek hızda artması üretimdeki büyümeyi destekledi. Artan üretim kapasitesi firmaların birikmiş işlerini azaltmasında yardımcı oldu.

Yeni siparişlerdeki güçlü eğilim, firmaları aralık ayında satın alma faaliyetlerini artırmaları konusunda cesaretlendirdi. Girdi alımlarındaki artış da girdi stoklarının ılımlı düzeyde yükselmesine katkı sağladı. Firmaların girdi fiyatları döviz piyasasındaki olumsuz gelişmelerin etkisiyle aralıkta da hızlı bir şekilde yükseldi. Firmalar, girdi maliyetlerindeki bu artışa nihai ürün fiyatlarını artırarak karşılık verdiler. Ancak nihai ürün fiyatları enflasyonu önceki aya kıyasla geriledi.

IHS Markit Ekonomisti Gabriella Dickens, anket verilerine ilişkin, "Üretim ve yeni siparişlerdeki daha yüksek oranlı artışların etkisiyle Türk imalat sektöründeki büyüme 2017 yılının sonunda hızlandı. Yeni ihracat siparişleri Şubat 2011'den beri gözlenen en yüksek düzeyde arttı ve bu da firmaları istihdamı hızlı bir şekilde büyütme konusunda cesaretlendirdi." değerlendirmesinde bulundu.

İstanbul İmalat PMI aralık ayında 53,0 oldu

Kasım ayında 51,5 olarak gerçekleşen **İstanbul Sanayi Odası** İstanbul İmalat PMI da aralık ayında 53,0'e yükselerek İstanbul imalat sektörünün faaliyet koşullarının üst üste dokuzuncu ay olacak şekilde iyileştigiğine işaret etti. Ayrıca endeks uzun dönem ortalamasının (50,6) belirgin bir şekilde üzerinde kaydedildi.

İstanbul imalatçıları tarafından alınan yeni iş hacmi üst üste dokuzuncu ay olacak şekilde aralıkta arttı. Yeni iş hacmindeki eğilimin yansımaları olarak İstanbul imalatçıları'nın üretimi aralıkta daha da arttı. Üretimdeki kesintisiz büyüme trendi onuncu aya ulaştı ve yaklaşık son yedi yılın en uzun büyüme trendi olarak gerçekleşti.

İstihdam artışı hem önceki aya göre hızlandı hem de son altı yılın en yüksek düzeyinde gerçekleşti. Firmalar satın alma faaliyetlerini daha da artırdı ve bu artış birikmiş işlerini azaltmalarına yardımcı oldu. Satın alma faaliyetlerindeki artış tedarikçilerin teslim sürelerinin uzamasına da neden oldu.